

Ravintola-alan työntekijöiden ansioiden menetyksen korvaaminen

Ravintola-alan työntekijät ovat uuden epidemia-aallon ja heidän elinkeinolle asetettujen rajoitusten johdosta jälleen joukkolomautusten ja -irtisanomisten kohteena. Enää ei voida olettaa, että työttömyysturva riittäisi edes omavastuupäivät poistamalla korvaamaan alan työntekijöiden kohtuuttomia menetyksiä. Jo marraskuussa kyselyssä PAMin majoitus ja ravitsemisalalla työskentelevistä jäsenistä yli 80 prosenttia ilmoitti olleensa lomautettuna tai työttömänä vuoden 2020 alun jälkeen ja 78 prosenttia kertoi heillä olevan taloudellisia vaikeuksia. Alalla työskentelevät ovat joutuneet purkamaan säästöjään, jääneet toimeentulotuella, tukeutuneet läheisten apuun ja jopa velkaantuneet selvittääkseen lomautuksista.

Työttömyysturvajärjestelmä olettaa ja edellyttää, että lomautettu tai työttömäksi joutuva hakee itselleen aktiivisesti uutta työpaikkaa. Kun kokonainen toimiala suljetaan, ei tähän ole kuitenkaan tosiasiallista mahdollisuutta, eikä järjestelmä pysty tarjoamaan työtä hakeville heille luvattuja palveluja. Vähitellen ja mahdollisuuksien mukaan alan ammattilaiset siirtyvät myös turvallisemmille toimialoille, kuten on jo tapahtunut.

Ellei osoiteta, että ravitsemisalalla työskentely on taloudellisesti turvallista myös poikkeustilanteissa, tulee alan työvoimapula jatkumaan vuosia tai vuosikymmeniä. Yrityksillä ei kaikista kustannuksista tai sulkemiskorvauksista huolimatta tule olemaan toimintaedellytyksiä kriisin jälkeen, jos työntekijät ovat jättäneet toimialan. Alan työntekijöiden menetykset on tästedes korvattava täysimääräisesti.

Mahdollisia keinoja työntekijöille maksettavan korvauksen toteuttamiseksi ovat:

1. Yrityksien palkanmaksujärjestelmien kautta maksettava tuki, jollaisia on koronaepidemian aikana hyödynnetty onnistuneesti muun muassa Norjassa, Tanskassa ja Iso-Britanniassa. Nykyiseen epidemia-aaltoon nähden tämä ratkaisu voi tulla liian myöhässä, mutta vastaava järjestelmän valmistelut tulisi joka tapauksessa aloittaa välittömästi tulevia aaltoja ja epidemioita ajatellen.
2. Yritysten kustannustukien tapaan Valtiokonttorilta haettavat korvaukset. Joko niin, että kriisitoimialoilta lomautetut ja irtisanotut voivat hakea koko ansionmenetystä tai työttömyyskorvauksen ja sen perusteena olevan palkan erotusta. Tällainen järjestelmä voidaan toteuttaa myös tulorekisteriin ennakkomaksuna tai yhdistää laajamittaiseen hätälainoitukseen.
3. Ansiosidonnaisen työttömyysturvan väliaikainen korotus vähintäänkin taitekohdan alittavien ansioiden osalta 85–100 prosenttiin työttömyyttä edeltäneestä ansiotasosta. Tämä on helppo toteuttaa mutta ratkaisuna myös kallis, jos sitä ei voida kohdistaa vain tietyn toimialan työntekijöille.

Kun puhutaan kaikkien ravitsemisalalla (toimiala 56) palkansaajakorvausten kattamisesta rajoitusten aikana, on suuruusluokka bruttona noin 39 miljoonaa euroa viikossa. Vertailun vuoksi yrityksille on koronaepidemian alusta lokakuun 2021 alkuun maksettu erilaisia suorita tukia 18 miljoonaa euroa joka ikinen viikko.

Palkansaajakorvausten kattaminen tarkoittaa myös, ettei valtion ja Työllisyysrahaston tarvitse huolehtia tällöin alan työntekijöiden työttömyysturvasta. Jos valtio palauttaa peruspäivärahan suuruisen osuuden

lomautusten aikaisesta ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta Työllisyysrahastolle, kuten se toimi epidemian aiemmassa vaiheessa, on jo tämän toimen sekä Kelan kautta maksettavien työttömyyskorvausten viikoittaisena kustannuksena ravitsemistoiminnan toimialan osalta 11 miljoonaa euroa viikossa. Tähän summaan ei sisälly erilaisia työttömyysturvan korotusosia.

Karkea arvio erilaisten toimeentuloa täydentävien tukien lisätarpeesta, kun koko toimiala lomautetaan, alkaa puolestaan noin 2 miljoonasta eurosta viikossa ja kasvaa rajoitusten pitkittyessä. Lisäksi tukien tarve tulee jatkumaan pitkälle rajoitusten jälkeenkin, kun alan työntekijät ovat purkaneet säästönsä ja joutuneet velkaantumaan.

Jos ansiosidonnainen työttömyysturva jätetään puolestaan täysin Työllisyysrahaston ja kassojen vastuulle, joutuu rahasto velkaantumaan ja tulevaisuudessa nostetaan jälleen työttömyysvakuutusmaksuja. Tämäkään ei ole ratkaisuna neutraali, sillä se tarkoittaa työn efektiivisen verotuksen nostamista ja vieläpä siten, että maksajiksi päätyvät tasaveron muodossa myös kaikista pienituloisimmat palkansaajat.

Lisätietoja:

Olli Toivanan
ekonomisti
045 204 34445
olli.toivanen@pam.fi